

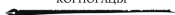
Малий український роман (МУР)

КУПИТИ

Молодий український поет прокидається з бодуна, і його осяює геніальна ідея: треба одружитися, щоб упорядкувати своє життя і завдяки цьому написати Великий Український Роман! Але одружитися з ким? Котру з минулих любовних пригод узяти з собою у світле літературно-сімейне майбутнє? Відповідь на це запитання герою допоможе знайти вірний друг і знаний рибак Паша, а також поліція і група кровожерних гуцулів. Фройд вдоволено потирає би руки, дізнавшись, що в українській літературі нарешті з'явився перший роман про трембіту. Так, поки що малий, але ж розмір - це не головне, правда?

MERIDIAN CZERNOWITZ
МЕЖНАРОДНА ЛІТЕРАТУРНА
КОРПОРАЦІЯ

УДК 82-3
Л 93

Любка, Андрій

Л 93 малий український роман [Текст] / Андрій Любка. – Чернівці :
Книги – XXI, 2020. – 208 с.

ISBN 978-617-614-314-7

Молодий український поет прокидається з бодуна, і його осяює геніальна ідея: треба одружитися, щоб упорядкувати своє життя і завдяки цьому написати Великий Український Роман! Але одружитися з ким? Котру з минулих любовних пригод узяти з собою у світле літературно-сімейне майбутнє? Відповідь на це запитання герою допоможе знайти вірний друг і знаний рибак Паша, а також поліція і група кровожерних гуцулів. Фройд вдоволено потирає би руки, дізнавшись, що в українській літературі нарешті з'явився перший роман про трембіту. Так, поки що малий, але ж розмір – це не головне, правда?

Жодну частину цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

© Книги – XXI, 2020
© Андрій Любка, 2020, *текст*
© Анна Стьопіна, 2020, *обкладинка*

ISBN 978-617-614-314-7

Усі права застережено

1

Це ж треба було вчора так нализатися, щоб заснути вдягненим і взутим, надудлитися, щоб і прокинутися ще п'яним, а значить – не готовим до здійснення свого плану. Щойно вчора я сформулював свої життєві цілі на найближчий час: а) кинути пити; б) написати ВУР (Великий Український Роман), чим нарешті ввести українську літературу до грона найрозвиненіших культур світу.

А нині я лежу, вдягнений і вчмелений, на нерозстеленому ліжку, дихаю носом, щоб не відкривати рот і не відчувати випарів тієї вишуканої суміші дешевих напоїв, якими вчора так самогубчо заливав пельку. Я, відомий у багатьох навколишніх гастрономах і цілодобових кіосках поет, декламатор віршів у потемках купе потягів дальнього слідування, ревний гріхо-католик, майстер медитативної

лірики, надія вітчизняного письменства (принаймні так вказано у Вікіпедії, хоч це й написав я сам), розпластався на постелі і вмираю.

Утім, цілком вірогідно, що не все так погано, і я заснув одягненим навмисно, щоб зранку не втрачати час на даремне облачення, а зразу взятися за роботу. Випередити таким чином решту українських письменників, які після пробудження змушені чистити зуби, вдягатися й снідати. Поки вони товчуть якісь свої яєшні з кавами, я мав уже нахненно вистукувати на клавіатурі нетлінні речення, відшуковувати у закамарках свідомості свіжі метафори, вести свого героя до неминучого катарсису. Інші прозаїки гаяли б час на ранкові процедури, а я був би вже на цілий корпус попереду, на кілька абзаців випереджав їх, та й яких абзаців!

Але ще не сьогодні, кажу собі я. Хоча мені не потрібно вдягатися, і сніданок готувати не мушу – бо й так мене нудить, тож досить вихилити в себе півтора літра «Поляни Квасової», і я вже готовий до творчого польоту, – але ні, ще не сьогодні, переконую себе далі, бо нині не вийде кинути пити. Учора я прикінчив пляшку далеко за північ, тобто вже сьогодні, і цей день можна вважати втраченим. Я можу не знатися на сотні інших речей, але календар я вивчив доглибно, знаю його, можна сказати, напам'ять, як пін-код своєї банківської картки (мій

День народження), і сьогоднішня дата в ньому вже закреслена. Кину пити завтра – у цьому немає сумнівів. Даю собі слово. І тоді ж, окрилений такою рішучою зміною в своєму житті, візьмуся за роман. Адже сьогодні вже й так по обіді, а великі романи починають писати удосвіта, коли перші сонячні промені запалюють обрій. Зі справді Великими Романами жартувати не можна.

Завжди я знав, що мені судилося написати такий твір, бо й саме ім'я моє про це сигналізувало – Роман. Автор цього роману – Роман. Роман Романа. Роману – Роман. Роман про роман Романа, мамина його мама. Ось така Рамаяна, бляма.

Мало того, що вдягнений, та ще й із мобільним телефоном у руці. Боже, знову дзвонив комусь, розколював нічну тишу гудками, змушував сонних людей лаятися й вимикати звук, штовхав чужих дружин до гріха брехні – казати своїм чоловікам, що то помилилися номером, що дзвонили з банку, або з облгазу, або звідки там ще дзвонять о другій ночі. Так і заснув з телефоном у руці, встигнувши розіслати кілька заздалегідь збережених у чернетках есесемесок із багатозначним і багатообіцяльним питанням «Спиш?», курва, спромігся-таки тремтливим пальцем набрати «Приїдь до ме...» і на цьому, хвала Аллагу, спинився, бо букви почали подвоюватися й потроюватися, стрибати по екрану,

як сонячні зайчики, і це повідомлення так і не полетіло через супутник на телефон тієї хвойдині, теж, до речі, поетки, яка любила мені надсилати свої віршовані спроби, намагалася їх читати вголос у найнедоречніші моменти, виписувала їх своїм акуратним почерком на вітальних листівках. Немає нічого гіршого в цьому світі, як розпусна поетиня. Хоча ні, брешу, таки є – нерозпусна поетиня, от це вже взагалі без сенсу. Якщо вже я і їй хотів написати, то це був справжнісінький відчай, діра свідомості, дно адекватності. Бо й так фігово, а тут би ще й вона приїхала. Упаси мене господи.

Отож, я хотів кинути пити вчора або ж, як максимум, сьогодні, але не вдалося. Я все підготував, обмізкував, запланував, та трохи не розрахував із часом – не встиг допити пляшку до півночі. А залишати на завтра пляшку, в якій ще щось бовтається на денці – поганий знак. Це я як поет вам кажу, сучі ви діти. До того ж у пляшці моїй бовталось не трішки, а гай-гай як добре, бо вчора під час останнього вояжу до кіоску на розі я купив не одну пляшку, а – навчений багаторічним досвідом – одразу дві. І ще упаковку пива, щоб точно не промахнутися. Немає ганебнішого, ніж коли ти вже такий п'янезний, що готовий відрубатися, але до абсолютного дзену не вистачає кількох ковтків і однієї сигарети, бо тоді людина не засне, навпаки – відчує

приплив енергії, і ноги самі понесуть її в одіссею поспулим містом. Тому в мене було дві пляшки – і обидві я допив. І пиво дожлуктив теж, залляв у себе все до останнього ковточка, аякже: мені ж судилося наступного дня братися за ВУР! Але ще не сьогодні, ні.

Як довго я відкладав мить писання! Я знаю мільйон причин, щоб не писати, зволікати, відкладати. Це як з рибою: точно відомо безліч ґрунтовних пояснень її неклювання (магнітні бурі, молодий місяць, повний місяць, місяць на четвертинку, місяць на половинку, холодна вода, зміна погоди й так далі), але не існує пояснення, чому й коли вона клює. Так і з літературою: вже маєш у голові весь план, руки вже чешуться, слова бубнявють на кінчику язика, а почати ніяк не можеш, і Великий Український Роман надалі залишається тільки мрією психопатичних критиків і спраглих вишуканого слова читачів.

Спочатку мені заважав стіл. Точніше, його відсутність. Великі ж бо романи не пишуться, тримаючи лептоп на яйцях у ліжку, їх не можна клепати за хитким обіднім столом у кухні, вони вимагають шанобливого ставлення. Тож два роки тому, отримавши незлецький гонорар за добірку моїх віршів у австрійській антології про Альпи, я першим ділом вирушив у магазин і купив добротний

дубовий стіл. Не буду таїти, віршів про Альпи до того в мене не було, але коли прийшло запитання від перекладачки, чи не знаєте ви, мовляв, українську поезію про ці гори, я відповів, що маю дюжину таких текстів, бо мене змалку надихали скелясті околиці Інсбрука.

Насправді ж я мав кілька старих віршів про Карпати, декілька од Рахову, та шляхом блискавичних операцій вирізати-вставити моя поезія набула альпійського чару, збагатилася принагідно австрійськими топонімами, а сороміцькі коломийкові алюзії перетворилися в протяжні йодлі тирольських гуцулів. Ошелешений розміром анонсованого гонорару, я запропонував в антологію добірки ще кількох блискучих українських поетів, яких нашвидкуруч вигадав і яким навіть написав трагічні біографії (в антологіях таке особливо цінується). На жаль, у цю збірку брали тільки одного поета з країни, тож моя ініціатива виявилася марною, але навіть одного гонорару вистачило на стіл.

Роман, однак, не писався й далі. Навіть не починав писатися. Бо я усвідомив, що в такому інтер'єрі нічого видатного не створю. Покажи мені свої стіни – і я скажу тобі, яким буде твій роман. Моя однокімнатна квартирка на третьому поверсі мала не найкращий вигляд. Була занадто затишною для епічних прозових полотен. Надавалася хіба для

писання патріотичних поем і колонок на актуальні теми, але аж ніяк не для Великого Українського Роману.

Моїм улюбленим письменником був Йозеф Рот, а він, як відомо, жив, пив і писав у готелях. Тому мене осінило, що і я маю наслідувати його приклад. Писати в готелі. Але я ненавидів готелі з їхніми комарами і прискіпливими рецепціоністками, які не пускали після півночі постояльців з гостями. А нормальний поет не може вночі після виступу повернутися сам, мусить когось привести, запросити й заповнити відчайдушну пустку готельного номера тілесним теплом, угамувати статевий смуток у своїх очах.

Тож я покумекав і затіяв великий ремонт у своїй квартирі. Постановив перетворити її на подобу готелю і заповзявся бурхливо втілювати це завдання в реальні обриси. Для початку викинув усі меблі (насправді я пропив їх раніше, але уявна картинка того, як я жбурляю з балкона ліжко й кухонні шафки, мені візуально подобається), крім дубового столу й трембіти. Але ж трембіта – це не мебель, слушно скажете ви і будете мати рацію, бо ви, сучі діти, завжди маєте рацію. Трембіту я викинути не міг, бо ніхто, навіть поети, не викидає трембіт. Я здобув її рік тому, ще коли працював на обласному телебаченні і редакція вислала мене робити сюжет

про фестиваль бринзи в гірському селі. Тамтешні гуцули, забачивши такого солідного кореспондента, подбали про щедрий почастунок, і сонце ще не встигло перевалити за обідній пруг, а ми з оператором вже набринзилися, як два газдівські баноші. Щось тоді підказало місцевим, що я – дуже сердечна людина, та й вони мені здалися винятково милими людьми, тож ми довго обіймалися й цілувалися, а насамкінець нам вручили по торбі різних наїдків у дорогу, кілька пляшок самогонки із джерельної води і хвої високогірних сосен. Вже коли ми сідали, точніше кажучи – прилягали в машину, я вирішив узяти собі на пам'ять про цю зустріч триметрову трембіту (яка соковита алітерація вийшла!). Гуцули спали в ярах і долинах, а музичний інструмент вабив своєю досконалою формою. Завтра ніхто з них і не згадає, що тут біля столу лежала трембіта, подумалося мені. Гріх не взяти. Трембіта ніяк не влізала в нашу малолітражку, ми пхали її під різними кутами в багажник і салон, намагалися присобачити до даху, аж урешті я впер її навскіс у підлогу біля заднього сидіння, а інший кінець вистромив у вікно. Оскільки вона визирала більш ніж на метр і ерективно (чи ерекційно?) стриміла в небо, я, поштуючи правила дорожнього руху, обв'язав її вершечок своєю біло-червоною вишиванкою, обійняв, і ми вирушили. Дорогою з рахівського села

до Ужгорода нас кілька разів зупиняла поліція, тішачись швидкому заробітку, але ловила облизня, щойно бачила посвідчення преси. Неспростовний з діда-прадіда авторитет обласного телебачення ламав усі їхні надії на хабарі.

Удома я повісив трембіту над своїм столом для писання ВУР. Попервах знімав її частенько, майже щоразу, коли напивався, а оскільки заливав за комір я щодня, то сусіди мої звикли до натхненного трембітання. Але пізніше, усвідомивши гоноровість цього інструмента, врахувавши його тактико-технічні характеристики і дбаючи про алюзійність його форми, я постановив трембітати тільки тоді, коли вдавалося залізти під нову спідницю. Не скажу, щоб тепер я трембітав з балкона значно рідше, але обряд мій набув воістину рицарського ґатунку.

Ремонт поглинув майже рік і з'їв гонорари за всі мої закордонні виступи й участь у численних панельних дискусіях, тема яких плавала навколо слів «Поезія і війна». Але результатом я залишився задоволений: квартирка перетворилася на прообраз готелю. У мене з'явилася тумба з маленьким телевізором, на якому нормально не показував жоден канал, біля неї – чайник і дві склянки. Розетку я завбачливо розташував так, щоб шнур чайника до неї не дотягував, тож закип'ятити воду можна було тільки ставши навколішки й тримаючи цей електричний

паротвір у руках. Килим на підлозі й ковдра на ліжку були однакового кольору (люблю гармонію). Над узголів'ям постелі висіла картина Ужгорода, вкритого рожевими пелюстками сакур. Біля ліжка замість тумбочки я поставив собі невеличкий холодильник – як у справжньому мінібарі, всередині світилося, але холоду не було. Утім, це був ідеальний бар, адже там не було цінника, пий, заливайся – і не плати. Мрія кожного нормального поета.

У коридорі з'явилася висока шафа зі спеціальними металевими вішаками, які було дуже важко зняти, а коли це вдавалося, то потім не виходило повісити їх назад. Тому я роздягався, просто скидаючи одяг біля ліжка, або ж, якщо був тверезий – кидав його на стілець (тобто переважно він таки був біля ліжка). Кухню я залишив без змін, бо це б вартувало великих грошей; обмежився тільки тим, що переніс свої книжки на полиці в шафки, де мали б зберігатися крупи.

Ванна кімната в мене вийшла ідеальною: маленькою й вологою. Кран весь час скрапував, а унітаз після змивання води ще довго харчав і гудів. Шампунь і мило я використовував тільки в одноразових упаковках. Фен біля дзеркала працював, навіть видував повітря, але зимне. Сушка для рушника була холодною, як мої колишні. Лампа загрозливо блимала, а двері просили, щоб їх хтось помив.

Потрапивши в таку ванну, людина прагнула якомога менше торкатися до будь-чого і чимскоріш вийти. Така нехитра концепція економила воду й електрику (ну так, я людина ощадлива). У туалеті я додатково встановив пісуар з пластмасовими футбольними воротами й м'ячиком усередині (аби бодай у такий спосіб займатися спортом). Люблю пісуари, бо вони нагадують мені бари. До того ж над таким можна стати, впершись чолом об стіну. А немає в цьому житті важливішого, ніж правильна точка опори.

У мене навіть була табличка «Не турбувати», яку я часом вішав на двері, хоч до мене мало хто й зазірав (хіба мій приятель Павло, або ж попростому – Пашка, рибалка, що жив поверхом нижче; але він сам з'явиться в наступному розділі, тому тут про нього не буду). Таким робом я почав жити у власному готельному номері, в якому навіть валізу розпаковувати не хотілося. Не вистачало хіба прибиральниці, яка б приходила кожного ранку, але її відсутність я сублімував регулярним переглядом тематичного порно про жвавих покоївок у халатиках на голе тіло.

Упоравшись нарешті з ремонтом, я вже майже нічим не відрізнявся від Йозефа Рота, адже жив і пив практично в готелі. Єдине, що він ще й писав, а я ніяк не міг себе змусити вистукати на клавіатурі перше речення. Мене лякала відповідальність перед

Тарасом Шевченком і українським письменством. Адже Великий Український Роман – це вам не малий український роман. Різниця суттєва. Різниця, можна сказати, вражаюча, принципова. Треба було відповідно налаштуватися, кинути пити і братися за роботу.

Робота ніяк не робилася, навіть не починалася. І я раптом зрозумів чому. Бо чогось не вистачало. Одного коліщатка, ключового пазлу. Без якого моє життя неповне, калічне, ніяке. Але мені під силу це змінити. Треба лише... У моїй важкій голові усе блискавично прояснилося, рішення знайшлося само собою. І щойно я захотів затрембітати від радості, у мої двері постукали.

2

– Хочу женитися, – з порога повідомив я рибаку Паші, не встигши й дверей як слід відчинити.

– Сука... – лишень і спромігся вимовити від несподіванки він, а тоді, оскільки ненавидів фемінітиви, виправився: – Сук!

Він зайшов за мною в кімнату й прикурив сигарету.

– Куди зібрався, в ЗАГС? – запитав Паша, побачивши, що я вдягнений і взутий.

– Хочу женитися, – випалив я ще раз, не звертаючи уваги на його провокації.

Позаочі ми його називали не просто Паша, а Пашка-провокашка. Був він прямим, як пружина, правдорубом і часто вголос говорив таке, про що інші навіть подумати не наважувалися. Міцної статури, жилавий і засмаглий, підстрижений машинкою,

із занадто коротко обрізаними нігтями, що завжди притягувало погляд до його рук і викликало болісні ще з дитинства асоціації. Так виглядав Пашка – особистий ворог закарпатських карасів, переслідувач тисянських щук, віковичний порушник спокою сомів-гігантів на Боржаві.

Паша вважав себе бізнесменом, бо тримав на об'їзній Ужгорода поржавілий залізничний вагон із написом «Рибалка і феєрверки». Час від часу якийсь із відвідувачів його рибацько-феєричного вагончика зауважував, що українською правильно писати «риболовля», а не «рибалка». Паша зітхав, заковчував очі й терпляче пояснював: «Риболовля – це процес заготівлі риби. А рибалка – це особливий психо-фізичний стан відпочинку душі та тіла, який досягається завдяки перманентному поєднанню чарки в одній руці та вудки в іншій». Тому постійно наголошував, що він саме рибак, а не рибалка.

У теплу пору року Пашка торгував спінінгами й опаришем, а взимку більше прибутку приносили петарди й салюти. Ясна річ, траплялися унікали, які й взимку купували щось із рибальського спорядження, натомість влітку і восени час від часу брали феєрверки на весілля і дні народження. Таким чином Паша мав скромний заробіток цілий рік, хоча бізнесменом цього велосипедиста назвати було важко. Який же ти бізнесмен, якщо навіть стару

іномарку не можеш купити? Крім нього самого, бізнесменом Пашу вважала хіба податкова. Утім, назва його бізнесу здавалася мені напрочуд глибокою, ба навіть метафізичною, бо дуже точно окреслювала самісіньку суть нашого стилю життя – рибалка і феєрверки.

– Ти п'яний? – із заздрістю в голосі запитав мене Паша, коли ми всілися біля мініатюрного столика на балконі й закурили.

– Ні. Тобто так, але я кидаю пити, – рішуче відповів я і глянув на свого співрозмовника, щоб перевірити, чи справило на нього враження моє достоту революційне рішення.

Виглядало на те, що Паша не здивувався. Зрештою, ціле місто принаймні кілька років знало, що я збираюся кинути пити. Цього очікували так, як дивляться на темну грозову хмару – з острахом і цікавістю. Можна навіть сказати, що я мав традицію замість тостів до чарки виголошувати план кинути пити. Звучало це зазвичай апокаліптично, бо я вдавався до гомеричного перераховування найрізноманітніших бід, які спричиняє алкоголь, а завершував свою абстинентську тираду словами: «Ну, за це й вип'ємо».

Про те, що я збираюся кинути пити, знала моя перукарка, літня пані Оксана, про це знали поліцейські, які часом підвозили моє тіло (відомий поет,

гордість нашого краю!) додому після особливо інтенсивних нічних пиятик у центрі міста, знали всі мої друзі і друзі друзів, про це перешіптувалися у Спілці письменників (із заздрістю), теревенили в громадському транспорті (з недовірою), базікали в барах (зі смутком), про це вже давно знав би навіть мій стоматолог (якби в мене був стоматолог).

Більше, ніж про свій намір кинути пити, я говорив тільки про план написати роман. Давно помічено, що найрозлогіше про літературу говорять автори однієї-двох тоненьких книжок. Мають час. Письменники, що написали дюжину романів, переважно працюють і вкрай неохоче роздають інтерв'ю. Натомість поети всіх мастей, остання збірка яких вийшла ще в часи дискет і сіді-плеєрів, без кінця чешуть язиками про творчі плани й діляться навсібіч своїми міркуваннями про справжню літературу. Я, виходить, належав до останніх.

Але була й одна суттєва різниця. Граматична. Про бажання кинути пити я говорив у майбутньому часі, натомість свій перехід у велику прозу супроводжував дієсловами в теперішньому: працюю, пишу, копаю, думаю. Така маленька хитрість попервах посіяла паніку в літературних колах. Говорилося, що я засів за великий роман, кожную мою відсутність десь пояснювали тим, що якраз у цей момент завершую роботу над прозовою книжкою.

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати далі,
придбайте, будь ласка,
повну версію книги.

КУПИТИ